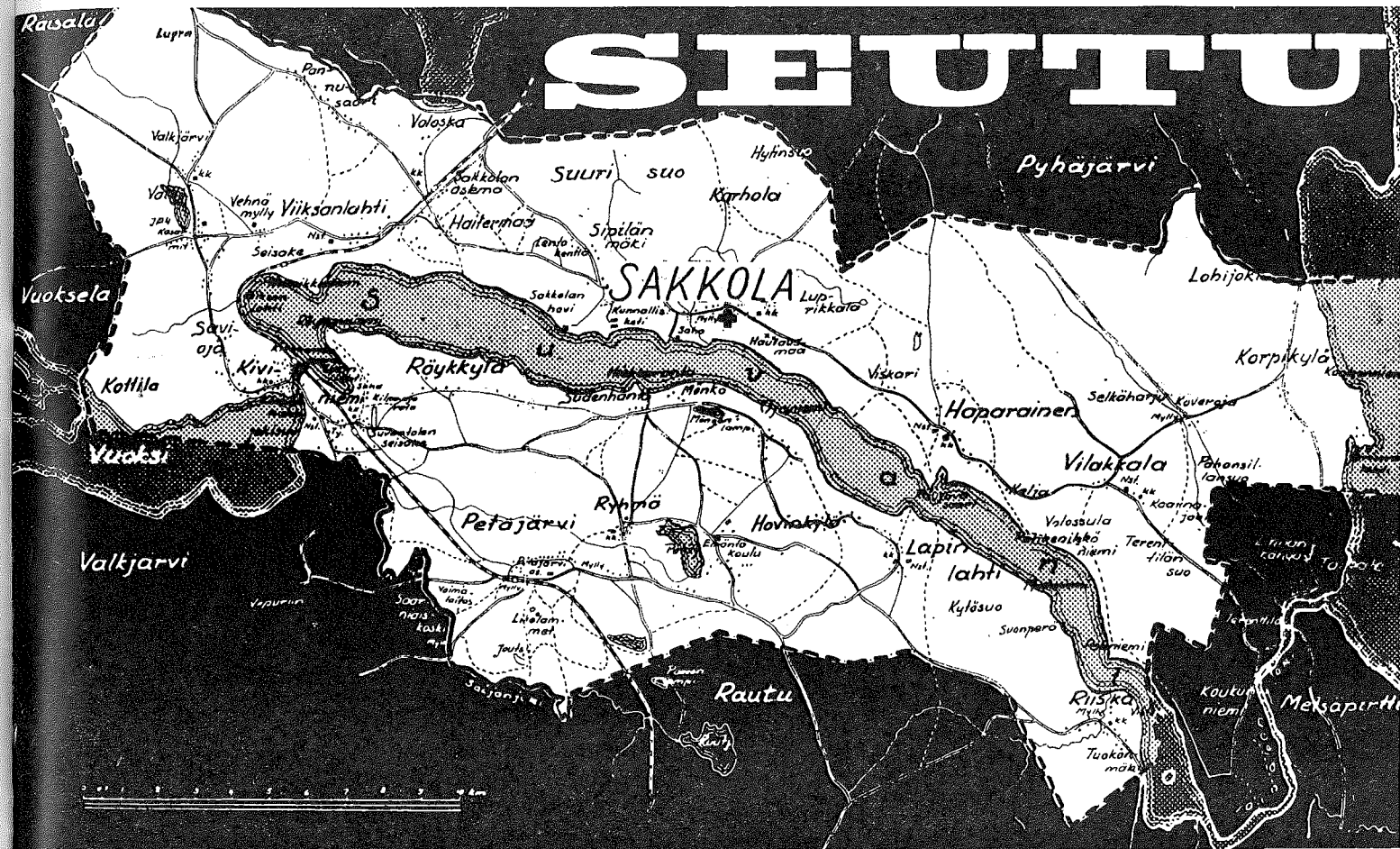
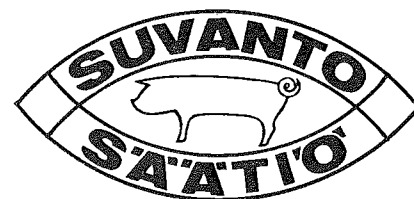

SUVANNON SEUTU

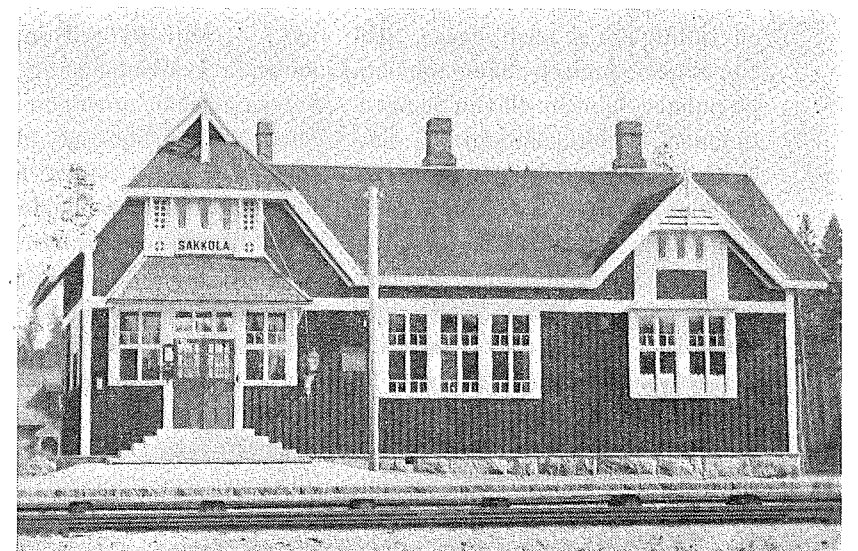

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 2 1972

HUHTIKUU

Kaikille tuttu Sakkolan asema Haitermaan kylän keskellä. Kylän vaiheista kerrotaan tämän numeron sivuilla.

Aikana jolloin tuhotaan ihmiselämää jo sen luomisvaiheessa, tulee ajatelleeksi mikä ihminen on, joka tätä planeettaa hallitsee. Kysymys ei ole uusi, ei minun, se on askarruttanut ihmisen ajatuksia ties kuinka kauan, jo Mooseksen kirjan kirjoittaja on tämän kysymyksen kanssa paininut. Hän on tullut siihen käsitykseen, että Jumala loi ihmisen maan tomusta ja puhalsi häneen elävän hengen. Ihminen hänen käsityksensä mukaan on osa luontoa, samalla osa Jumalaa, tuota äärettömyyksen humisevaa suuruutta.

Enhä meidän aikamme ihminen, miten hän on asian käsittänyt? Runoilija Eino Leino runossaan — Virta venhettä vie, kysyy, mikä ihminen on, virvaliekin noin levoton. Hetken hehkuu mies, sitten sammuu lies. Jää jäljelle pieni pivotuhkaa.

Toinenkin laulaja Sam. Sihvo, tuo pohemi, on tarttunut näin va-

kavaa kysymystä pohtimaan, hän joka oli katsellut suursodan taistelukenttien ihmistä, nähnyt miten turhan vuoksi ihmiselämää tuhotaan, huudahtaa: — On harhaa näin tää elo ihmisen...

Miten Vanhan testamentin runoilija-saarnaaja on elämän nähnyt? — Mitä hyötyä on ihmiselle kaikesta vaivannäöstä, jolla hän vaivaa itseään auringon alla. Turhuuksien turhuutta, kaikki on turhuutta. Ja toinen Raamatun mies Job, tuo kärsimysten ja vastoin käymisten kolhima, mutta nöyrästi kaikki kantava, alistuu kohtaloon minkä elämä antaa ja sanoi: — Ihminen vaimosta syntynyt elää vähän aikaa ja on täynnä levottomuutta. Hänen päivänsä ovat määrätty ja hänen kuukausiensa luku on Sinun tahdossasi. Sinä olet antanut hänelle määrän jonka ylitse hän ei pääs-

Tämä kaukaa tuleva sanoma hallitsee elämää, teknologisen ajan ihmistä, tekee hänet levottomaksi. Sen pelottava suuruus seuraa häntä ja opetus joka kehoittaa kantamaan tästä murhetta joka hetki, luo ahdistuksen painon ihmisen sieluun. Mutta saman Kirjan Uudella puolelta julistaa Jeesus sanomaa: — Ja kuka teistä voi murehtimalla lisätä ikäänsä kyynäränkään vertaa. Jos siis ette voi sitäkään mikä vähintä on, mitä te murehditte muusta. Tämän minä olen teille puhunut, että minun iloni olisi teissä ja teidän ilonne tulisi täydelliseksi. Tämä on minun käskyni, että te rakastatte toisianne niin kuin minäkin teitä rakastan.

Näin sanoi Hän, joka sanoi olevansa Ihmisen Poika, eikä hän puhunut omasta tahdostaan näin, vaan sen, joka oli hänet lähettänyt.

V. Odelma

Mennyt mummoni

set ja me Hannan kanssa. Kun me yhdessä tirkisteltiin, niin näin se meistä näytti: — Mummo purki pellavakankaasta (mieluimmin vanhasta) rihoja useita säikeitä, tällä pikku tukulla pyyhki syyllä ja mumisi itseksensä ja kun toisella kädellä hädisti lapsia etemmäs emme koskaan saaneet sanoista selvää. Sen jälkeen mummo saattoi pellavat saunalauteen alle mätänemään. Kun aika oli kypsä niin syyllä hävisi!

Mummo ei ollut erikoisesti kylärasakas. Eino-serkkuni haki kyllä mummon hevosella kylään, ensin heille ja sitten meille ja saattoi jälleen kotiin.

Mummoni oli Aleksanteri Aavan äiti Emilia Kuparinen Riiskasta, syntyisin Petäjärven Voutilan Karvasia.

Kun olin pieni tyttö ja kohtasi suuri suru, että itku oli herkässä, pakenin aina huolineni äidin jälkeen mummoni luo turvaan, sinne Mustanniemen mökkiin, jossa hän asui tyttäriensä kanssa. Tiesin jo etukäteen, että siellä huoleni haihtuvat ja asioihini tulee parannus. Hänen ystävällinen luonteensa aivan pyysi meitä luokseen.

Kun me lapset tarvittiin ruokaa, tiesin mummon antavan pieniä perunalohkoja, jotka rasvassa paistettuina olivat herkkua, kun lisäksi ystävälliset sanat ne höystivät.

Mikä sitten oli minun mummosani toisista mummoista poikkeavaa? Hän osasi parantaa syyliä, joka oli meistä lapsista aivan ihmettä. Mummo sopi asiasta parannettavan potilaan kanssa ja meitä lapsia asia kiinnosti kovasti. Meitä oli monta lasta, enon lap-

musiikkia. Saatuaan myöntävän vastauksen alkoivat viulunkielet elää.... "Oi neitonen kaino, armain, mi aamuna sunnuntain..." Tämä laulu oli yksi hänen rakaimmista soitoistaan.

Kun katselen kuvaa mieli palaa jälleen menneeseen, ja tulee ikävä, ehkä silmänikin kostuu... Jumalaa kunnioittava hän oli. Laulu ja soitto kiirivät hänen pienestä asunnon ikkunastaan ulos. Heli täti lauloi, Anna täti soitti sitraa tai kitaraa ja keskellä oli mummo viuluineen.

Tähän tosipohjaiseen muisteluun mummostani lisäisin vielä erään lapsen mieleen piirtyneen herkan hetken.

Enoni tupa oli suuri, mutta talvella aika kylmä. Hannan kanssa olimme yötä ja mummo teki meille lattialle nukkumapaikkoja pitkän rivin. Kun me viisi pienoista olimme jonkin aikaa olleet vuoteella ja mummo luuli, että uni on jo tullut (mutta minä valvoin), kulki mummo jokaisen lapsen luona, pani kätensä vuorollaan jokaisen otsalle ja sanoi: — Jumala, siunaa ja varjele tätä lasta... Mutta myös minä sen kuulin....

Saima Äikäs

Petäjärven emäntäkoulun vieraskirjan tarinaa

Ryhdyin taas kerran selailemaan Petäjärven emäntäkoulun vieraskirjaa (2 kpl) kirjoittaakseni siitä "parhaita paloja" lehteen, mutta tehtävä on niin laaja, että siitä tulisi lehdelle liian yksipuolinen selostus, sillä olihan koulu toiminnassa 1924—39 ja vierasten määrä, sanoisinko vierastulva, aina vain kasvava vuosien kuluessa. Kesäkausi oli jo tuolloin matkailuvilkasta, mutta eipä

emäntäkoululla talvikautenaan nukuttu "karhununta" sillä hiihto toi suuret joukot perille melkeimpä runsaslukuisimpina kuin autot kesällä.

Joudunkin kertomaan vain ylimalkaisesti, mitä vieraskirja kertoo.

Helmikuun 3. p:nä 1924 on vieraskirjassa ensimmäinen merkintä. Tällöin ovat koululla olleet maataloushallituksen edustajat,

maatalousneuvos Hällström ja tarkastaja Kanervio, neuvonpidossa koulun johtokunnan kanssa.

Koulun johtokuntaan ovat tällöin kuuluneet opettaja Matti Valkonen, emäntä Helena Virkki ja emäntä Maiju Vesalainen.

Kuukauden kuluttua, eli 3. p:nä maaliskuuta alkoi koulun ensimmäinen, tällä kertaa 3 kk. kestänyt kurssi. Oppilaat (18) olivat enimmäkseen Petäjärveltä ja yleensä Sakkolasta.

Vieraskirjassa esiintyy usein johtokunnan nimiä, sillä kokouksia täytyi pitää usein ja hoidella koulun rakennustöitä.

Johtokuntaan kuuluivat opett. Matti Valkonen ja emäntä Helena Virkki koko koulun olemassaolajan, opett. Valkonen puheenjohtajana ja hänen ansiotaan suurelta osalta oli, että k.o. koulu saatiin Petäjärvelle.

Opettaja Valkonen oli koulun perustamisen aikoihin kansanedustajana ja sai tehtäväkseen, toimikunnan lähettämänä, mm. tehdä aloitteen eduskunnassa (mikä ei kuitenkaan mennyt läpi).

Maataloushallituksen ylijohtajana oli tuolloin Uno Brander, joka sittemmin Rajaseututyön ylijohtajana, tuli kannakselaisille kovinkin tutuksi. Tarina kertoo, että ylijoht. Brander ja op. Valkonen olivat erään kerran yhdessä saunassa, Brander lauteilla ja Valkonen lyömässä löylyä ja joka kerta kun viskasi kiukaalle uuden kipollisen vettä kysyi: "Tuleeko Petäjärvelle emäntäkoulu?", ja taas "tuleeko?" "Tulee, tulee", kiljui toinen lauteilta — ja se tuli.

Vieraita, uteliaita ja kiinnostuneita, on heti alkuun käynyt Petäjärvellä kautta Suomen. Lähipitäjistä ovat opettajat, martat ja maamiesseurat olleet innokkaasti retkeilemässä. Tuttuja, usein emäntäkoululla käyneitten nimiä esiintyy sivu sivulta vieraskirjassa — mikä muuten on haikeata

luettavaa, sillä niin suuri osa uskollisista kävijöistä on jo poissa elämästä ja muut hajaantuneina mikä minnekin armaassa isäinmaassamme.

Vieraskirja on runoa, taitavissa karjalaisissa saanut monasti runosuonenkin sykkimään. Mm. agr. Eero Eerola kirjoittaa: — Naisvaltikka, ah, miten herttainen se saattavi olla silloin, kun kulijat kylälle kutsutaan, sulolaulutkin raikuvat illoin. Petäjärvellä "Vihtorin paikka" se olis maailman paikoista parhain: viisikymmentä oivaa emäntää kera kukkivain yrttitarhain.

Rajan läheisyys toi koululle myös puolustuslaitoksen henkilöitä, enimmäkseen ylempää upseeristoa, olihan koululla tilaisuus "sivili"-ruokailuun.

Emäntäpäivää ruvettiin koululla pitämään vuosittain elokuulla. Ensimmäinen on ollut v. 1928. Jo-

ku vieras puhuja oli aina mukana ja omin voimin suoritettiin muu ohjelma. Väkeä oli aina n. 1000 henkeä. Vanhemmatkin ihmiset ottivat tavaksi, että emäntäkoulun emäntäpäivillä oli käytävä. Se oli sääntö kuin kirkossakäynti!

Vierailijoina kävi monenlaisia ja yhä laajemmalla alueella ja suurempina joukkoina.

Tammikuussa 1930 laskeutui 5 lentokonetta (sotilas) Petäjärven jälle ja meille tuli kiire "ihmettä" katsomaan. V. 1931 tuli satakunta kadettia koululle. Suojeluskunnan hiihtokilpailuja ja lottien sekä kotitalousneuvojen kursseja järjestettiin s.t.s. muonitettiin, koululla melko usein.

Ja edelleen kun seuraa vieraskirjan sivuja, siinä on tuttuja ja vieraita nimiä melkeimpä "Hangosta Petsamoon", on upseeriryhmiä on Marttapiiriliiiton emäntäpäivät (1931) ja opettajakokouk-

Sipilänmäki

Sipilänmäki oli Kirkonkylän läntisin osa. Sen keskeisin paikka oli Sipilänmäen aho, jolta avautuivat laajat näköalat lähes joka suuntaan. Etelässä parin kilometrin päässä näkyi Suvannon sininen selkä ja sen takaa silmä taivoitti Sudenhännän ja Ojaniemenkin rehevät rannat. Koko luoteen ja kaakon välistä suuntaa hallitsi matalalla oleva keskeltä lähes puuton Suursuo, jonka takana kaakossa neljän kilometrin päässä näkyi kirkko ja kellotapuli sekä idässä Kurikkalan ja Karholan kylien suohon viettävät rinnepellot. Suursuon itä- ja pohjoispuolella näkyi vain mäntymetsää, jonka yläpuolelle kuitenkin kohosi vaaralla oleva Noitermaan kylä Pyhäjärven puolella. Lännessä Sipilänmäkeä rajoitti lentokenttä mäntyä kasvavan hietikkokankaan keskellä. Kylän rajamailla olivat vielä Sakkolan kunnallisko-

lin ja lastenkodin tienoot Suvannon rannalla sekä näistä länteen entisen Sakkolan hovin laajat viljelykset. — Tässä olivat Sipilänmäen maisemalliset puitteet: avaruutta, rauhallisia näkymiä, Suvannon liplattavat laineet, kaukaa pyhäamuisin kuuluva kirkonkellojen verkkainen soitto ja mahtava Suursuo kurittamassa silloin tällöin viljelijöitä hallaisella kourallaan.

Puuttumatta yksityiskohtaisemmin Sipilänmäen historiaan on kuitenkin syytä todeta, että se oli 1800-luvulla ei vain Kirkonkylän, vaan koko Sakkolan kulttuurikeskus. Sakkolan ensimmäinen kansakoulu aloitti toimintansa kylässä v. 1874 vuokratiloissa ja Koulukoppolin nimi jäi tästä pysyväksi muistoksi kylään. Koulu toimi siellä 8 vuotta. Myöskin kunnan toimipaikka oli pitkään Sipilänmäellä.

Lähes kaikki sipilänmäkeläiset saivat elatuksensa pellostä ja karjasta. Peltoalat vaihtelivat muutamasta hehtaarista muutamaan kymmeneen. Suursuohon laskevat multamaat olivat erinomaisia; ne

nen merkintä on 20. 9. -39, kiuruveteläisen, talvisodassa kaatuneen past. Elias Simojoen nimi melkein viimeisenä.

Vieraskirjaa taas kerran selailtuani ja "elettyäni" tuntikausia Petäjärvellä, haluaisi mielellään kiittää kaikkia siellä käyneitä ystävällisiä ihmisiä. Koulun nimissä kiintyy huomio vieraskirjassa niin usein esiintyvään op. Valkosen nimeen. Oli onnellista, että koulu sai puheenjohtajakseen juuri tuollaisen henkilön, joka omasi työhön taidon, innostuksen ja kyvyn suhtautua ihmisiin aina oikealla, leikkisällä tavallaan. Kiitokset jäivät varmaan silloin sanomatta hänelle, kuten muillekin, mutta he eivät tainneet sitä kaitakakaan, työ oli heille kiitos.

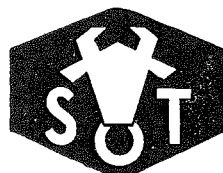
Kreeta Helminen

VALVOTTU PUNNITUS JA LUOKITTELU TAKAAVAT TEILLE TEURASTANNE PARHAAN RUHOHINNAN SEKÄ KESKITETTY MARKKINOINTI JATKUVAN TUOTANTOMAHOLLISUUDEN

S O T:n Tampereen alueen ostomiehet:

Erikki Kujala, Vaskivesi	puh. 934/56 941
Mauno Kinnunen, Viirrat	puh. 934/55 285
Ossi Neva, Kekkoniemi	puh. 934/2849
Ilkka Lähdeinen, Yläväärä	puh. 934/6719
Eino Verkkoniemi, Orivesi	puh. 935/2185
Unto Ylä-Mononen, Orivesi	puh. 935/2130
Aulis Jussila, Eräjärvi	puh. 935/6178
Arvi Smolander, Tuutijärvi	puh. 71 477
Heikki Nummela, Sahalahti	puh. 73 730
Pauli Ala-Myllymaa, Kulju	puh. 676 164
Mikko Närkki, Toijala	puh. 937/21 581
Mauno Virtanen, Narva	puh. 77 810
Aarni Laintala, Ikaalinen	puh. 933/3238
Aaro Laimiala, Hämeenkyrö	puh. 15 190
Raimo Tikkanen, Mouhijärvi	puh. 932/8230
Kauno Majamäki, Komi	puh. 82 170
Olavi Mattila, Tampere 25 Pispalam- valtat. 54 C 52 (Ylöjärvi—Kuru) ..	puh. 442 360
Antti Raukkola, Tampere 70 Pan- nunk. 25 (Teisko—Aitolahti)	puh. 630 327

S O T Pori
puh. 939/11 661

S O T Tampere
puh. 440 555

**Tee se
laadutavarasta -
rakenna
harkiten**

**UUTTA
RAKENNETTAESSA
TAI VANHAA
KORJATTAESSA
palvelevat myymälämme nopeasti ja ammattitaidolla**

Tuotanto

eivät tarvinneet lainkaan ojitusta ja ne säilyttivät kosteuden hyvin sateen jälkeen. Useimmilla kyläläisillä oli muutaman hehtaarin peltokappale Metsäpirtin "Lietteellä", joka entisenä Suvannon pohjana oli verratonta heinämaata. — Talot sijaitsivat hajallaan kuten pitäjässä yleensä, joskin Sipilänmäen ahon reunassa olevat talot muodostivat eräänlaisen ryhmäasutuksen. Talot alkoivat sodan kynnyksellä olla maalattuja. Navettakarannukset olivat yleensä satulakattoisia ja suuria, koska niissä oli myös kalustosuojana ja latonakin käytetty "kujamaa". Tavallisten viljalajien ohella oli sokerijuurikkaan viljelyllä 1930-luvun lopulla jo vankea sija, ja se nosti nopeasti viljelijöiden ammatitaitoa ja peltöjen kasvukuntoa; sanotaanhan sokerijuurikasta vieläkin maatalouden korkeakouluksi. Traktoreita ei kylässä ollut, mutta hevoset sitäkin parempia. Kyyttö-lehmä oli yksinomainen lehmärotu. Maito ja porsaasat metsän ohella antoivat pääasiallisimmat rahatulot. — Muitakin am-

matteja sentään oli: metsätyömiesten, neulojan jne. Erikoisuutena kannattaa mainita kylässä työskennelleet Kyyrölän tiilintekijät, jotka vain venäjänkieltä osanneina toivat tuulahduksen kuin toisesta maailmasta.

Sipilänmäkeläisten harrastukset vaihtelivat eri aikoina, mutta Sipilänmäen aholla oli useimmille niistä talvisotaan saakka keskeinen sija. Siellä juostiin ja hypättiin, pelattiin jalka- ja pesäpalloa, treenattiin jopa juoksijahevosiakin. Aholla kävi JP 4 usein polkupyörineen kääntymässä. Aho oli myös lasten urheiluseura "Taimen" toimintapaikka. Seuran perustaja oli Juho Karonen, joka vuoteeseen sidottunakin jaksoi sytyttää lasten innostuksen niin kesä- kuin talviurheiluunkin. Kirkkokuorossa oltiin innolla mukana ja suojeluskunta poikaosastoineen sekä lotat ottivat suurimman osan nuorista voimalla mukaansa; vanhempi naisväki omistautui marttatyölle. Pyhäkouluakin käydä jehuttiin sunnuntaisin. Erityisen harrastuksen kohteena oli tytöillä

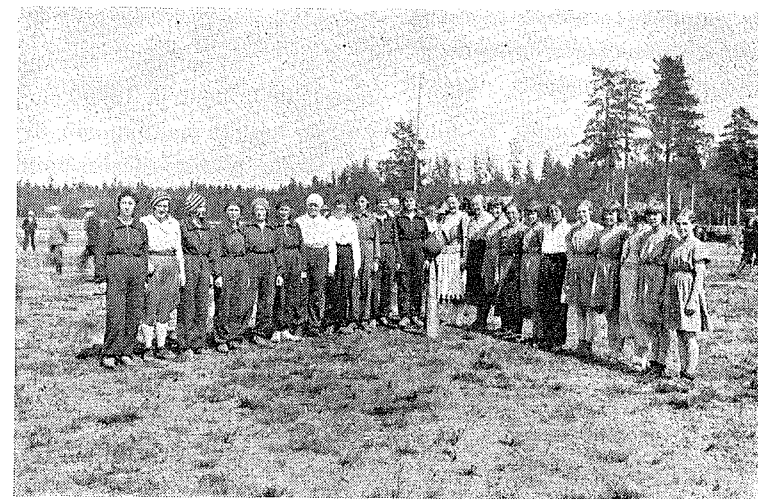
kudonta, johon perustaito saatiin usein toimeenpannuilla kutomakursseilla. Sipilänmäkeläiset olivat innokkaita kirjaston käyttäjiä, niin nuoret kuin vanhatkin. — Sipilänmäen juhannuskokot olivat laajalta tunnettuja. Talkoovoimin kylän nuoret tekivät juhannuksen alla kaksi "säärikokkoa"; toinen oli pienempi "kutsukokko", toinen pääkokko, jopa 20 metriä korkea. — Syyspimeinä iltoina pellavanloukutuksen jälkeen oli aho jälleen temmelyspaikkana. Päistäret kerättiin ahalla suureen kasaan, annettiin tulen kyteä ja sitten heitettiin kasa pitkällä seipäillä ilmaan, jolloin päistäret paloivat rätisten antaen pimeyteen aavemaista kajoa. Tällaisina iltoina kajastivat myös Pietarin kaupungin valot valaisten koko eteläisen taivaanrannan.

Sipilänmäki oli myös toistensa kanssa hyvin toimeentulevien ihmisten kylä, omine hyvine puolineen ja puutteineenkin. Monet heistä ansaitsisivat lähemmäkin kuvauksen, mutta siihen ei tässä yhteydessä ole mahdollisuutta.

Sipilänmäki on kaukana, tapahtumat samoin, siellä syntyneiden ja kasvaneiden vanhempi polvi harvenee ja nuorempi polvi voi vain ihmetellen kuunnella kylän ja ahon tapahtumista, jotka sitoivat kyläläiset yhteen hiileen puhaltavaksi joukoksi. Eipä ihme, että aikanaan paljon laulettu laulun sanat — "huomenna toisemme tavaataan, Sipilänmäen suurella aholla" — saa vielä tämänkin päivän sakkolalaisyntyisen nuoren, ainakin osaksi jo kaupungistuneen, viivähätämään vanhempien muisteloissa, jotka kuvaavat Sipilänmäen merkittävää osaa Sakkolan elämässä.

Oleellisesti kirkonkylään liittyy myöskin Korholankylä ja Kurikkalan kyläkunta. Se oli vaurastamaanviljelysaluetta. Kylän useimmat talot olivat avaroilla pelto-

Kiviniemen Urheilijat — KU

Pienet tyttötylleröt voittivat rotevat rouvat!

teiden varsilla. Lännen suunnassa alhaalla avautui valtavan suuret suoviljelystasangot liittyen Alamen ja Sipilänmäen viljelyksiin aina Suursuon reunaan saakka.

Kirkonkylä oli useiden henkisten harrastusten ja aatteellisten järjestöjen toimintakeskus. Kk:n nuorisoseuran 1920-luvulla rakentama kaksikerroksinen ns. talo, myöhemmin eri seurojen yhteinen "Valistustalo Oy" oli melkein pä jatkuvassa käytössä. Alakerrassa oli juhlasalin lisäksi kaikki tarvittavat palvelutilat. Yläkerrassa oli kunnan kirjasto ja kursseja varten luento- ja majoitushuoneita sekä parveke.

Valistustalossa toimivista seuroista ja yhdistyksistä mainittakoon Kk:n Nuorisoseura, Suojeluskunta, Lotat, työväenyhdistys, V- ja U-seura Jäntevä, Martat, Maamiesseura, Rahtiusseura, Nuorten Kristillinen Yhdistys ym. Lisäksi V-talossa kävi huomattava määrä teatteri, elokuva- ja muita ulkopuolisten järjestöjen vierailijoita. Valistustalo oli koko pitäjän keskeisin huvi- ja kurssikeskus. Jatkosodan aikana se oli tuhotun kirkon ja kansakoulun korvikkeena. Nuorisolla ei ollut vapaa-ajan ongelmia. Edellämäinnittujen seurojen toiminta oli vilkasta. Yleisurheilu, hiihto, voimistelu, jalka- ja pesäpalloilu, ammunta, näytelmä- ja kuorolauluharrastukset olivat kirkonkylän toimeliaan nuorison vapaa-aajanviettoa. Useilla em. aloilla saavutettiin nuorison hyvän fyysisen kunnan lisäksi huomattavia saavutuksia ja voittoja.

Valistustalon välittömässä läheisyydessä oli 30-luvulla rakennettu urheilukenttä ja Suvannon rannassa oli ampumarata.

Tässä lyhyt kuvaus kirkonkylästä, mikä meille sen asukkaille oli kaikinpuolin tuttu ja rakas. Samaa se oli myöskin koko pitäjäläisille. Olihan siellä kunnan eri

Jos joku on sattunut lukemaan kirjoitukseni: — Lapsuuteni Kiviniemi, hän on varmaan ällistynyt siitä, että julkaisin isäni minulle lähettämän kirjeen kaiken kansantöllisteltäväksi:

— "Hannekselle ne kaikki hurraa, vaikka tosissaan ne yrittää toisetkin".

toimintojen lisäksi kirkko, jonka kellot kutsuivat pyhäaamuisin niin nuoria kuin vanhojakin hiljentymään. Ripillä saivat nuoret ensiaskeleensa aikuisten elämään ja kihlaparit ikuisesti toisensa. Sen kellot kutsuivat myös iäisyyskutsun saaneet kirkonkylän siunattuun multaan.

Runoilijamme sanoo: Ken luona kasvoi sen jylhän vuon, ja lasna, nuora sen kulki kalteet, hän Kirkonmäkensä muistaa tuon, ja Patamäestä ne palteet ja muodot ryhmyisten petäjäin kun pyhää puistoa vartioivat ja kaiut kellojen läppäämään kun juhlarauhaa ne soivat.

Matti Laamanen

Hannes Kolehmainen olympia-voitosta oli kulunut jo 10 vuotta — mutta se muistetaan — jopa kansanmiehen kirjeessä.

Kyllä suomalaiset olivat kisailleet jo kauan ennen Hanneksen aikaa. — Oli vedetty väkikarttua — kiskottu niskahihnaa — rynnitty sylipainia — heitetty kyykkää — juostu leskeä — hypätty ja ponnisteltu jos milläkin tavalla. — N. 10.000 numeroa näitä suomalaisia urheiluleikkejä on tallennettu arkistoihin, vaikka nykyinen urheilumme (sport) — on englantilaista lainatavaraa.

Kiviniemen Urheilijat perustettiin kuulemani mukaan 1925. — Keitä olivat perustajat, sitä en tiedä, muistelen että Männikön Väinö oli piirtänyt KU:n rintamerkin.

Palatkaamme kuitenkin aikaan, jolloin karjalainen perinne oli hyvin tärkeä kansallisen heräämisemme innoittajana. Siitä saivat virikkeitä suuret taiteilijat: Akseli Gallen-Kallela, Jean Sibelius, Eliel Saarinen ja monet muut.

**Lempäälän-Vesilahden alueella
televisio, radiot ja kodinkoneet
aina edullisesti Kairimolta.**

Asa ja Philips edustus

kairimo
KODIN TAVARATALO

Pariisi oli saanut Eiffel-torninsa 1889 ja Maailmannäyttelynsä, jota varten suomalaiset olivat rakentaneet Suomen näyttelypaviljongin.

Tämän paviljongin kansallisromantiikka herätti valtavasti huomiota. Monet pitivät tapausta Suomen ensimmäisenä tulemisena maailman tietoisuuteen.

"Elävä kansallistunto ja kansallinen itsetietoisuus on jokaisen kansan elämän ja edistymisen pohjimmainen perusta, se elävä lähde, josta kansa alati ammentaa itselleen voimaa ja jonka pohjalla yksityisen kansalaisen elämä saa yleisen, koko kansan menestykseen vaikuttavan merkityksen. Tähän tuntuun ennen kaikkea kuuluu se tieto, mitä alkujuurta kansa on, mitä polkuja se on kulkenut ja millaisen kehityksen kautta nykyiselle asteelle tullut", julisti Johannes Linnankoski.

"Kansallisromantiikka jätti pitkäaikaisen leiman suomalaiseen voimisteluun ja urheiluun: uuden-
aikaisessa liikunnassa Suomi il-

mensi alkuvoimansa", väittää professori Paavo Koli.

— Voimistelun ja urheilun uskottiin purkavan eri ryhmien välisiä jännityksiä.

— 1906 perustettiin Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto.

— 1912 voitti Hannes Kolehmainen Tukholman Olympialaisissa 3000, 5000 ja 10000 m juoksut — kaikki maailmanennätystuloksiin, ja juoksi — niin sanotaan — Suomen maailman kartalle.

Kun itsenäisyys oli saavutettu — oli kärsitty engelskan taudit, syyhyt ja vähin erin saatu täit loppumaan. — Oli kärsitty nälkää muuallakin kuin vankileireillä. — Oli syöty salmiakkiin säilöttyä Amerikasta tullutta lihatonta sian pintaa. — Oli pukeuduttu Amerikasta saatuihin monenkirjaviiniin ylijäämäasusteisiin, jotka nyt 50 vuotta myöhemmin olisivat nuoris-
son viimeistä hippimuotia.

— Ja kaikkein tärkeintä — oli vähin erin saatu leipää ja ihmisten naamoihin alkoi tulla elämänhalua.

Pikkupojat pitivät juoksukilpailuja maantiesillalla. Usein Torrin Elma päihitti kaikki pojat.

Kiviniemeen oli tullut Porin Rykmentti, jossa palveli kaksi juoksijapoikaa: Matti Tala ja Paavo Nurmi. He harjoittelivat ahkerasti raviradalla ja maanteilla.

Liikemies ja mestariampuja Nestor Toivonen oli rakentanut Viiksanlahteen Raidiumparantolan ja hankkinut Kiviniemestä maatiloja, joitten hoitaja oli painikuningas Konrad Åberg. Toivonen oli testamentissaan lahjoittanut huomattavan osan omaisuudestaan Voimistelu- ja Urheiluliitolle, joka perusti 1929 Urheiluopiston parantolarakennukseen, joka toimenpide tuki Kiviniemen Urheilijain toimintaa.

Olimme Paason Einon kanssa

Urheiluopiston ensimmäisellä urheiluvallmentajakurssilla 1929.

Opettaja Ilmari Pihlajaniemi, joka muistaa Kiviniemen Urheilijain toimintaa pitemmältä ajalta, kertoi seuraavaa:

"Sakkola oli vuosisatamme alkuneljänneksen aikana sangen merkittävä urheilupitäjä.

Hiihdossa sellaiset nimet kuin Evert Männikkö, Eemil ja Arvi Kuisma — olivat monen muun ohella — laajemmaltikin tunnettuja maassamme.

Muistini mukaan saavuttivat Eemil ja Arvi Kuisma sekä Matti Paaso nuorten tasamaahiihdon maailmanennätyksen hiihtäessään Sakkolan Jäntevän nimissä.

Jostakin syystä alkoi Kiviniemessä kyteä ajatus oman seuran: Kiviniemen Urheilijain perustamisesta. Ehkä eräänä vaikuttajana oli paitsi asutustaaajaman kasvanen ja pataljoonan sijoittuminen Kiviniemeen myös Suvannon jakama hankala kunta.

Kiviniemen Urheilijat perustettiin 1925. Sen toiminta oli ripeää alusta alkaen. Useita suurehkoja kenttärheilukisoja järjestettiin, samoin talvisia hiihtokilpailuja. Voimisteluakin voitiin alkaa harjoittaa, kun saatiin kootuksi suuren urheilu- ja kesäjuhlan sekä arpajaisten avulla varoja mm. rekin, hevosen ja nojapuitten ostoa varten. Silloinen opiskelija Arvo Koho johti innolla voimisteluharjoituksia.

Vaikka Kiviniemen Urheilijain toiminta-aika oli vain alun toistakymmentä vuotta, saatiin sentään jo jotakin tuloksia fyysisen kasvatuksen alueella.

Monet urheilijat ottivat osaa kilpailuihin.

Varsinkin eräisiin nuoriin kiinnitettiin huomiota. — Muistan Onni Laihasen kenttärheilutulokset, Viljami Vasiljeffin keihäskaaret

ja Lauri Laulajaisen kenttärheilutulokset.

Vasiljeff ja Laulajainen voittivat jo kansakouluaikana useita lajeja 12 pitäjän välisissä "olympialaisissa".

Varttuneemman miehistön puolelta mainittakoon opiskelija Eino Paaso, kersantit Haapaniemi ja Kärkkäinen, joka kuoli jalkapallo-
ottelussa tapaturmaisesti.

Erikoisesti on muistiini piirtynyt petäjärveläisen Viljo Karvasen (Purontaan) monet voitot mm. 1500 m voitto Kiviniemen Urheilijain 10-vuotisjuhlakilpailuissa.

Kaikki muistamme hiihtäjä Oskari Rouvisen, jonka parhaaksi lienee jäänyt voitto Salpausselän viidellä kymppillä. Lisäksi Oskari sijoittui kolmen parhaan joukkoon Suomen Mestaruuskilpailuissa ja Ounasvaaran hiihdoissa, sekä oli olympiaedustaja.

Johannes Vanhanen aloitti polkaurheilijana Kiviniemessä. Hänen hiihtotuloksensa tunnetaan Toijalan seudulla. Hän sujutteli vielä viime vuonna aktiivihiihtäjänä kilpaladulla.

Valitettavasti hallussani olleet KU:n kilpailupöytäkirjat ja muut asiapaperit ovat tuhoutuneet, joten unhon lumi on peittänyt paljon kertomisen arvoista.

Seuralla oli paljon jäseniä Kiviniemestä, Kasarmilasta, Vuokselasta, Petäjärveltä, Röykkylästä ja muista kylistä.

Johtokunnan "aktivisteista" on muistiini jäänyt teht. K. Kaitala, joht. V. Korjus, joitten muistelen toimineen seuran puheenjohtajina, ins. Koho sekä Kasarmilasta johtokunnan jäsenenä kersantit Haapaniemi ja Kärkkäinen.

Myymälänhoitaja Väinö Kiuru toimi viimeisinä vuosina rahastonhoitajana. — Kirjurin tehtäviä suoritin usean vuoden ajan. — Kesäisin joutuinkin olemaan usein kentällä kilpailupöytäkirjoja tekemässä ja kilpailujen jälkeen las-

kemassa pisteitä Havaksen piste-laskusysteemin mukaan 3-otte-
luissa.

Pahalta tuntuu muistella seuran loppukohtaloa. Urheasti samat kunnan nuoret lähtivät kohtalon tielleen — suurmaaotteluun, josta usealla ei paluuta ollut" päättää KU:n sihteeri Ilmari Pihlajaniemi muistiinpanonsa.

Viljo Purontaa lisää muisteluksia:

"Johtokuntaan kuului lisäksi mm. Vilhelm Nuora Petäjärveltä — "Pollis-Ville", joka aikoinaan oli seudun paras yleisurheilija. Hän heitteli kiekkoa lähes 40 metriä. Juoksi Kiviniemen raviradalla 400 m alle 54 sek. joka lieneekin jäänyt rataennätykseksi, toisena Mentu Raudusta. Voitti otteluissa mm. kaikki Marilan veljekset Unnunkosken kilpailuissa.

Petäjärveläinen Viljam Virolainen edusti alkuun myös Kiviniemen Urheilijoita. Hän oli Puijon kävijä hiihdossa ja sijoittui juoksussa kaatuneiden muistokisoissa 30 km viidenneksi. Yhdeksäs Suomen mestaruuskilpailujen maratonilla. — Vilho Kuparinen hyp-
pasi pituutta yli 6 m ja korkeutta 165. — Aarne Luukko heitti keihästä 1935 yli 57 m.

Röykkylän Eino Huuska juoksi v. 1934 5000 m aikaan 15.57 ja oli sinä kesänä melko ylivoimainen paikallisissa juoksuissa. Voitti vuorotellen kaikki Itä-Kannaksen parhaat keskimatkoilla. Myös röykkyläiset Tauno ja Viljo Huuska ottivat osaa keskimatkojen juoksukilpailuihin. Sekä Vanhanen Arkuntanhuan Rajamäeltä.

Kasarmilta oli usein mukana, sittemmin Mannerheimristin ritari, Toivo Honkaniemi — varsinkin viestijuoksuissa.

Haitermaa-Pannusaaresta oli kotoisin monipuolisuusmies Aaro Kekki, joka hyppäsi pituutta yli

640 ja kolmiloikkaa 13.80 ja oli hyvä kaikissa kentälajeissa. Nyk. mus.kapt. Erik Nurminen oli hyvä 100 m:lä.

Tapaturmaan katkesivat Toivo Männikön yli kuuden ja puolen metrin pituushyppy. Mikael — Mikki — Orho hyppäili jo poikaisena kolmiloikkaa reilusti yli 13 metrin — Aatos ("Tossu") Koho ja Tauno (räätäli)-Hinkkanen juoksentelivat 100 m alle 12 sek. Tauno hyppäsi korkeuttakin 2 senttiä yli oman mittansa eli 167 sm:ä.

Ilmari Kareinen oli myös 100 m:n ja 200 m:n kovia nimiä ja innokas pesäpallonpelaaja ja nuorten innoittaja.

Toimitsijoista muistan Naskalin Villen "Sattuman Villen". Muistan aina Villen innostuneen ilmeen kun voitin viestiosuudella 800 m 2.03 juosseen valkjärviöisen v. 1935, jolloin Ville tokasi: "Loppu män hyväst!"

Käkisalimesta oli vierailijoina nimet: Saarijärvi, Viiri, Knuutti-

Antti Söyrinki

SEKATAVARALIIKE

NARVA OJOINEN

PUH. 77 071

LEMPÄÄLÄN
PYÖRÄ

Om. M. oiva, puh. 74 286

Sakkolan Lapinlahden kylänsepistä

Lapinlahden kylä oli tavallinen maataloudesta toimeentulonsa saanut kyläyhteisö. Tämän vuosisadan ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolelta lähtien, minkä minä muistan, ja tietysti sitä aikaisemminkin on maataloudessa tarvittu sepänapua. Kylässämme oli aina, aivan pieniä väliaikoja lukuunottamatta ammatinsa taitava seppä.

Vanhin seppä minkä minä muistan oli Kuparisen seppä. Hän oli vielä vanhan palkkaustavan kyläseppä n.s. aprakkaseppä. Hänen aprakkoihinsa, siis annettavia luontaisetuja, kuului maataloustuotteita kuten heiniä, olkia, viljaa ja lihaa. Nämä tavarassa maksettavat saatavansa hän kävi koamassa juuri ennen joulua. Tällä kierroksella seppä olikin hyvin hilpeällä tuulella, sillä isännät tarjosivat useasti myöskin viinaryypyn, lieneekö sekin kuulunut aprakkoihin. Sepän velvollisuuksiin näistä aprakoista kuului pitää hevonen kengässä, atra te-

la ja Jauho kenttälajeissa sekä 3000 alle 9 minuutin juossut Valkama, joka hävisi Eino Huuskalle.

Pyhäjärveltä: Koivusalo, Nolo ja Kukko.

Räisälästä: Marilan veljekset.

Pölläkkälästä: Alajääski, Kouhia, Laurell, Laine ja Jalonen.

Muolaasta ja Valkjärveltä: Mentula, Rahikainen, Sojakka, kaksi Suokasta, Lankinen ja Karja, sekä eräs kersantti jonka nimi ei tule mieleen.

Vuokselan suunnasta edusti Kiviniemen Urheilijoita keskimatkurit Pitkänen, Liski ja Käppi, päättää Viljo Purontaa muistelunsa.

(Jatkuu ensi numerossa)

roitettuna, määrätty määrä rekiä ja kärryjä raudoitettuna. Talon työssä ollessaan kuului kyläsepäle myös ateriat talon puolesta. Ylimääräisistä töistä kuului maksaa rahapalkka.

Tämä kertomukseni seppä oli hyvin hermostunut ja äkkipikainen luonteeltaan, jolle ei sopinut kahden isännän mennä yht'aikaa esittämään työnteokoa, jos näin kävi, silloin seppä suorastaan "räjähti". Muistan pikku-poikana ollessani kun menin isääni ja seppää kutsumaan syömään ja samalla sattui pajalle tulemaan kaksi isäntää kysymään seppää töihin. Tätä ei seppä kestänyt, vaan heitti hattunsa pajan maalattialle ja alkoi hyppiä sen päällä, sekä kirotta ja huutaa. Kohta rupe si heittelemään ovesta ulos, sinne lensivät pihdit ja vasarat, alasin-kin viimeksi! Aikansa riehuttuaan seppä rauhoittui ja heräsi työkappaleensa takaisin pajaan ja syötyään ryhtyi jälleen takomaan. Tällaista sepän riehumista ei kukaan enää säikähtänyt, sillä siihen oli jo totuttu.

Tämä kiivas Kuparisen seppä kuoli 19-sadan ensikymmenellä ja samalla siirtyi pois myös hyvä ammattimies ja persoona.

Tämän jälkeen alkoi samassa pajassa takoa hänen vävynsä Antti Naskali, Martin Antti, hän kävi opissa Petäjärven kylässä seppä Koivistolla. Tämä paja, jossa nämä sepät takoivat, oli keskellä kylää Naskalinmäen aholla ja oli jo ikänsä puolesta jonkinverran ränsistynyt.

Saman aikaisesti teki sepäntyötä Lapinlahden Riiskan puoleisessa päässä asuva Antti Karjalainen, Pajarin Antti. Talo ja paja olivat aivan Suvanto-järven ran-

nassa. Myös vanhempi veljensä Tahvo osallistui joskus pajatöihin. Karjalaisen veljekset ja isänsä Mikko tekivät myös rekiä ja kärrynpyöriä.

Martin Antin ja Pajarin Antin jätettyä sepäntyöt vähemmälle lähti Pärssisen Eetu sepänoppiin Piistarin Iivarille Viipuriin. Piistari oli ollut seppänä Venäjän puolella ja jouduttuaan tulemaan sieltä pois, takoi jonkin aikaa sukulaistensa, Karjalaisten, pajassa.

Pärssisen suvussa oli seppiä jo aikaisemminkin mm. Eetun isoisä oli seppä. Pihassa oli vanha paja-kin niiltä ajoilta. Nyt Eetun opittua sepäksi rakennettiin uusi paja siihen kuuluvine työkaluineen. Hänestä kehittyi taitava ja kyläläisten suosion saavuttanut ammattimies, mutta työaikansa jäi lyhyeksi, koska hän kuoli hyvin nuorena.

Tämän jälkeen jatkoi sepän ammatissa veljensä Vilho, joka mukana olleena osasi jo jotain ja oli perehtynyt sepän töihin. Hänelle oli ominaista kaiken uuden yrittäminen ja kaiken keksimänsä keilu. Kun lähtökäsky tuli niin sinne jäivät Pärssisten paja ja palkeet ja kaikki kalut.

Kun he sitten asettuivat asumaan Juupajoen Korkeakoskelle rakensivat he sinne pajan. Alkoi kummankin jatkosota ja takominen oli jälleen jätettävä takomaan toisella tavalla. — Vilho kaatui jo hyökkäysvaiheen aikana.

Nykyisin kumminkin jatkuu Pärssisten kunniakas seppientyö nuorimman veljen Pentin jatkaessa uudessa, koneistetussa, nykyaikaisessa pajassa Korkeakoskella.

Vasken valantaa tehtiin myös Lapinlahdessa, Leppäsen Paavon valamat lehmänkellot, lallit, kulukset, setolkavasket ym. vaskivalut olivat hyvin korkeatasoista luokkaa.

Muistelmia evakointitehtävistä vuonna 1944

Vaikka asukkaat ehtivät olla vain noin parivuotta entisillä asuinsijoillaan, niin kertyi tavallisessa jokapäiväisessä elämässä tarvittavaa materiaalia sikäli, että kun niitä jouduttiin sieltä pois siirtämään, ei ollutkaan mitenkään helppoa, kun ottaa huomioon ne olosuhteet jolloin jouduttiin tuota siirtoa suorittamaan, eikä takaisin tuontia voitu mitenkään täydellisesti suorittaa.

Minulle oli annettu tehtäväksi ev. kuormauksen hoitaminen Sakkolan asemalla, samaan tehtävään tuli myös J. Naskali. Sakkolassa majoitetusta Is. komppaniasta oli määrätty käyttöömmä 42 miestä.

Kesäkuun 8 päivän aamuna, siinä klo 4 maissa minut herätettiin ja sain käskyn lähteä tehtävääni suorittamaan. Ensiksi kävimme kapt. Jauhon kanssa tutustumassa tilanteeseen aina Metsäpirtissä saakka. Myöhemmin aamulla olimme jo koko kuormausjoukkuekoolla ja meillä oli tilaisuus tehdä valmisteluja tulevaa kuormausta varten. Kuormattavina olivat myös metsäpirttiläisten tavarat.

Ensimmäinen evakointijuna saapui Sakkolan asemalle 9.6. 1944, jossa oli 50 tavaravaunua, näiden kuormaus aloitettiin välit-

Nykyisin ei enää monesti tarvita tässä kerrotun tapaisia kyläseppiä. Nyt pelataan koneilla maataloudessa sekä koneita korjatessa, eikä nykyisten koneiden korjauksessa ja huollossa pärjätä sen aikuisilla välineillä.

Näin muistelee Lapinlahden kyläsepistä Seppälän Jussi.

tömästi. Kuormausta helpotti paljon se, että oli myös eläimiä ja hoitajia jotka itse "kuormasivat" itsensä. Junaan tuli myös huomattava kappaletavaramäärä, mutta kuormaajat olivat silloin niin hyvässä työkuunnossa, että työ luisti ripeästi. Ensimmäinen evakointijuna pääsi lähtemään jo noin kolmen tunnin kuluttua kuormauksen alkamisesta.

Tästä alkain evakointijunia lähti jatkuvasti kohti Äänekosken ja Suolahden asemia. Kun olimme muutaman vuorokauden kuormanneet tavaroita, alkoi väsymys tulla, joten apuvoima jonka Sakkolan miehet meille antoivat, oli erittäin tervetullut. Heidän lisäseen osallistui kuormaukseen noin komppanian verran sotavankeja ja heillekin riitti työtä tarpeeksi. Vihollinen osoitti kiinnostusta touhuumme ja silloin tällöin kävi pommittaen tervehtimässä. Emmekä päässeet pommituksista tappioita, ihmishenkiä menetettiin neljä, eläimiä vanunullinen ja junan veturi.

Silti työtä jatkettiin, kunnes tilanne muuttui, ettemme saaneet junia Sakkolan asmalle, sillä niitä tarvittiin kipeimmin muualla, evakointiin ja sotilaskuljetuksiin. Tietysti meillekin oli lepo tarpeen vaikka asemalaituri oli tavaroita tupotentäynnä odottamassa kuljetusta.

Valitettavasti sotapoliisiasasto jonka piti huolehtia asema-alueen vartioinnista, oli meille tuntemattomasta syystä poistunut koko paikkakunnalta, jättäen tavarat vartioita, josta johtui, että omat joukot, jotka samanaikaisesti vetäytyivät Suvannon pohjoispuo-

lelle, luulivat niitten joutuvan vihollisen saaliiksi ja yrittivät tuhota ne. Mutta asia kyllä selvisi.

Kun junien tulo keskeytyi ja tilanne muuttui aina uhkaavamaksi, oli maatalousväestön, jotka eivät vielä olleet lähtövuorossa, heti lähdettävä karjoineen ja välttämättömine tavaroineen pitkin maanteitä evakkotaipaleelle. Kun-

Toukokuun ilta

Sieluni syvyyksissä on kyynel kuivumaton, kevätiltana jälleen se poskelleni vierähtänyt on.

Muistojen polkua kuljen kauaksi Karjalaan, siellä on keväitset lehdot vuokkoja tulvillaan.

Karjalan kauniit valko- ja sinivuokot, Teitä mä rakastan. Teille mä lauluni laulan. Saan syylläydeltä poimia niitä, ei kukaan kiellä minua siitä.

Kylvän vuokkoja merkiksi rakkaalleni, polun piennarta kulkeissani. Tästä rakkaus kulkenut on, tätä polkua kulkeissani löydät sen.

Kuljen muistojen polkua kerallasi, kylvän muistojen kukkia polullesi.

Niitä ei ryöstä minulta vieras, ei pakkanaan. Talletan sydämessäin muistojen kukkaset.

Iida Pekkanen

HAITERMAAN KYLÄN KUULUMISIA

Kylä, Haitermaa sijaitsi Sakkolan pitäjässä Kiviniemenkosken alajuoksulta alkavan Suvanto-järven pohjoisrannalla.

Haitermaan kylä eli maanviljelyksellä ja karjanhoidolla. Kylän viljelykset viettivät suuremmaksi osaksi Suvantoon ja olivat erinomaisia viljelysmaita.

Kylän talot, joita Haitermaassa oli n. viisikymmentä, sijaitsivat pitkällä ja kapealla alalla lähellä Suvannon rantaa. Kylämme haki kulki maantie Kiviniemestä Metsäpirtin Taipaleenjoelle jonka kahtapuolta suurin osa taloista sijaitsi. Kylän halkaisi myös Hiitolan—Raasulin rautatie, joten liikenneyhteyksien puolesta kylä sijaitsi mitä parhaimmalla paikalla. Pääsi lähtemään junalla, linja-autolla jopa laivallakin "Manun rannasta" pitkin Suvantoa, Virkinrantaan kirkolle, jopa aina

nan johtoporras katsoi myös, ettei he enää voi mitään toimia, vaan lähtivät hekin pois.

Evakointityöt kyllä jatkuivat edelleen, juna tuli silloin tällöin ja vähitellen asemalaituri tyhjensi tavaroista. Vuoden satoakin saimme armeijan avustuksella pois siirrettyksi. Kaikkia kuormauksia emme voineet suorittaa Sakkolan asemalla, osa kuormattiin Noitermaan ja Pyhäjärven asemilla. 19. 9. -44 lähteneen viimeisen junan kuormana oli pääasiassa sadon korjuussa käytettyjä koneita.

Olen tässä lyhyesti muistellut jo kymmeniä vuosia sitten tapahtuneita toimintoja. Ja samalla tahtoisin kiittää niitä jotka olivat mukana edellä mainitussa uhrautuvassa työssä.

M N

Koukunniemeen saakka. Rautatie oli hyvin tärkeä Haitermaan kylälle, sillä Sakkolan asema sijaitsi aivan kylän laidassa ja vaikutus ulottui koko kunnan liike-elämään. Juna toi paljon tavaraa asemalle, mutta tärkeintä oli kumminkin puutavaran vienti. Suuret puutavaraerät ajettiin pitkin talvea paikkakunnan metsistä ja lähiseuduilta, josta ne kuljetettiin ulkomaille taikka omanmaan jalostuslaitoksiin. Kaikki Pyhäjärven Tiituansahan tuotanto, joka meni vientiin, kuljetettiin Sakkolan asemalle ja lastattiin junavaunuihin.

Kylän ja lähiseudun posti tuli myös aseman kautta, jonne meni myös lähteväposti. Muussakin suhteessa aseman seutu oli tärkeä "solmupaikka" jonne nuoret pyhäisin kokoontuivat junan tuloon aikaan toisiaan tapaamaan.

Toinen mainitsemisen arvoinen tapaamispaikka oli m/m osuuskunnan talo, jossa isännät aamuisin tapasivat ja kyselivät kuulumisia sekä vaihtoivat ajatuksia ympäristön, jopa suuren maailman tapahtumista. Tähän osuuskunnan talolle koottiin aamuisin Haitermaan ja lähikylien maidot, josta ne markkinoitiin edelleen. Suurin oman kunnan alueella oleva maidon kuluttaja oli tietysti JP 4:n kasarmialue.

Kylässä oli vilkas seuratoiminta, oli Nuorisoseura, Marttayhdistys, Lauluseura, Urheiluosasto ja Voimisteluseura, muutamia mainitakseni, ja nämä kaikki seuratoimivat erittäin vilkkaasti. Näistä seuroista monestikin tulee erikoisselostukset, mutta haluaisin kumminkin tässä mainita Ylä-Suvannon Nuorisoseuran Urheilijat. Tämän seuran urheilijat toimivat

Haitermaassa erittäin aktiivisesti. Seura aloitti toimintansa huonoissa olosuhteissa, joissa kumminkin yritettiin kilpailuja järjestää, milloin missäkin tasaisella aholla ja metsäteillä taikka jopa maantiellä. Talviurheilussa oltiin paljon paremmassa asemassa, sillä hiihtomaasto oli hyvää. Kilpailujen lähtö tapahtui usein Koirasenaholta Pöppönotkoon, sieltä Hirv'ojan-notkon kautta Hiijemäen palteelle, josta Kulpanmäen ja Piiperin kautta takaisin Koirasenaholle. Tällä kierroksella moni Haitermaan poika vuodatti hikeään talvisella hangella.

Seura sai kumminkin 20—30-lukujen vaihteessa lahjoituksena maa-alueen rakennettavaa urheilukenttää varten, lahjoittaja Antti Naskali. Tämän lahjoituksen saatuaan, tuli esille Haitermaan kyläläisten yksimielisyys, sillä talkoilla ruvettiin laittamaan kenttä kuntoon. Joka ilta sinne kokoonnuttiin, aikuiset vanhukset ja lapsetkin ja töitä tehtiin aina puoleen yöhön saakka. Näin voitiin jo samana kesänä pitää kilpailut omalla kentällä. Uurastavimmista vetäjistä mainittakoon Edvard Koiranen.

Kesän urheilukilpailujen kohokohta olivat perinteiset sukuviesit. Mies ja ratakierros oli eri sukunimien välinen kilpailu. Siellä kilpailivat semmoiset suvut kuin Naskalit, Kuismat, Koiraset ja Paussut. Samoissa ryhmissä kilpailivat myös naiset, Paussua luokunnottamatta.

Nykyisin Haitermaan kyläläiset ovat suurimmaksi osaksi asutettu Lempäälään, jos tosin heitä on muuallakin ympäri Suomea. Täällä uusilla asuinsijoillakin vaalitaan vanhoja Haitermaan perinteitä.

Eero Koiranen

SUVANTO-SÄÄTION UUTISIA

Suvanto-Säätiön hallitus ja valtuuskunta pitivät sääntömääräiset kokoukset 9.3.1972 Tampereella. Valtuuskunnan kokouksen avasi ja puheenjohtajana toimi mvj. Matti Niippa, hän jatkaa edelleen valtuuskunnan puheenjohtajana, varapuheenj. Uno Pulakka ja sihteerinä Helmi Uosukainen.

Toimintakertomus ja tilit toimikaudelta hyväksyttiin. Tileistä ilmeni, että säätiö on lahjoituksina saanut huomattavia summia, sekä yhteisöiltä että yksityisiltä henkilöiltä. Tämän hetkiset varat ovat n. kaksinkertaiset alkupääomaan verrattuna. Lempäälän Kuljusta on myyty n.s. leikkikenttäalue Lempäälän kunnalle.

Silti lienee sakkolalaisille mielenkiintoista kuulla pystyykö säätiö jakamaan edelleen opintoavustuksia. Kyllä jaettiin. Vaikka hakijamäärä on kovasti kasvanut päätettiin jakaa edelleen näitä "tunnustuspalkintoja" sakkolais-syntyisille opiskelijoille entisen suuruusina summina. Myönnetty avustukset jakaantuivat seuraavasti:

Yliopist. opisk.	28 kpl 2610:—
Lukioluokkal.	22 kpl 1760:—
Tekn. opist. opisk.	15 kpl 1770:—
Ammatikoulul.	9 kpl 720:—
Järjestöille	1000:—
	7260:—

Suoritettiin seuraavat henkilövalinnat: — Valtuuskunnan jäseneksi Aaro Viskari. Valtuuskunnan varajäseniksi Soini Kekki, Teuvo Viskari, Soini Patja ja Eino Laamanen. Tilintarkastajiksi valittiin Meri Männikkö henkilökohtaisesti varalle Toivo Männikkö, Emil Kuisma varalle Terttu Nahkola, Nikolai Suikkanen varalle Kauko Virolainen.

Keskustelun jälkeen päätettiin

liittyä jäseneksi Hämeen J P Kilta ry:n. Seuraavan vuoden Sakkola-juhlat tarjotaan järjestettäväksi Viialassa v. 1973.

Koska Suvanto-Säätiö tulee tänä vuonna toimineeksi 25 vuotta, päätettiin elokuussa järjestettävillä Sakkolan pitäjäjuhlilla tarjota juhlahahvit kaikille juhlavieraille. Tervetuloa silloin Vesilahden kirkkoon ja Narvan seurojen talolle.

Kiitos

Suvanto-Säätiö kiittää kaikkea siitä työstä ja tuesta jonka myötä saimme riittävästi aineistoa Karjala-lehden Sakkolan pitäjälitteen kokoamiseksi. Parhaat kiitokset jokaiselle avustajalle. Asiaan käytiin käsiksi innolla ja tulos oli yllyttävän suuri määrällisesti. Tuskinpa läheskään kaikki lähetetyt sopii litteen sivuille, mutta käytämme niitä myös Suvannon Seutu-lehdessä, jossa tarkoituksena on julkaista kirjoitukset, jos suinkin mahdollista kirjoittajan muotoilemassa asussa, sillä Sakkola-liitteeseen on ollut pakko lyhentää ja tiivistää jopa yhdistää monia kirjoituksia.

Suvannon Seutu kiittää myös omasta puolestaan saadusta aineistosta joka kirjoitus-innostus edelleen jatkukoon.

SYDÄMELLISET
KIITOKSET
MUISTAMISESTA

Meeri Weisell

TOHTORIN VÄITÖS

Filosofian lisensiaatti Lauri Saretsalon väitöskirja sovelletun matematiikan alalta tarkastettiin joulukuun 20. päivänä 1971 Turun yliopistossa. Virallisena vastaväittäjänä oli tohtori Terry Speel Englannista ja kustoksena professori Hellman Turusta. Tohtorin vanhemmat Hilja Saretsalo o.s. Karppanen Riiskasta ja Aleks Saretsalo (+) Valkjärvenkylästä.

SUOMEN URHEILUN HOPEINEN ANSIOMITALI

on myönnetty mvj. Aimo Kuismalle Lempäälässä.

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON STIPENDIT

Taru, Ilmari ja Pentti Mannisen rahasto: Fil.yo. Antti Koiraenen Kannaksen Karjalan kansansoittajien ja heidän ohjelmaansa koskevaan tutkimukseen 2.000 mk.

TOIJALAN KAUPPALAN-HALLITUKSEN MYÖNTÄMÄN APURAHAN

on saanut Jarmo Lamppu Toijalassa.

Jukka Niemi

Vesilahti

PÄÄMYYMÄLAMME
ja
MYYMÄLÄAUTOMME
PALVELEVAT TEITÄ

KOMENTAJAKSI ON YLENNETTY

Merivoimien esikunnassa komentajakapteeni Teuvo Ilmari Kuparinen. Kotikylä Sakkolan Petäjäjärvi.

RIITTA KIURUN MUISTOLLE

— Ihminen päättää, Jumala säättää, — tällainen lause tuli mieleeni kun rupesin tätä kirjoittamaan.

Niin, samalla tavalla oli Riitta Sinunkin kohdallasi. Tulevaisuuden haaveesi olit asettanut korkealle. Elämä oli edessäsi — värikkäänä — onnellisena — aivan käden ulottuvilla. Kävit parhailaan koulua tulevaa ammattiasi varten. Valmistuit elämäntehtävääsi, mutta toisin oli määrätty.

Et osannut illalla nukkumaan lähtiessäsi arvata, kun sanoit toisille perheenjäsenille hyvää yötä, että se olisi viimeisesi hyvän yön toivotus.

Ei myöskään vanhempasi aavistaneet, kun he keskellä yötä joutuivat toimittamaan Sinut sairaalaan, ette enää sieltä elossa pala. Kovin äkkiä, vain muutama päivä ehti kulua kun sairaalasta saapui kotiisi murheenviesti, jossa kerrottiin elämäsi liekin sammuneen. — Jäi vain tyhjä tila — aukko —, jota omaistesi ja ystäväsi on vaikea ymmärtää ja käsittää todeksi. Yhä uudelleen ja uudelleen toistuu tuo sama kysymys: — Onko totta, että Sinä Riitta olet poissa? Kuin myös: — Miksi, miksi sen täytyi tulla Sinun kohdallesi. Olithan kotiväeläsi kuin silmäterä, toveripiirissä pidetty ja keskeinen henkilö, sopeutuvan ja iloisen luonteesi ansiosta. Omaistesi ja tovereillesi pois menosi oli ja on raskas isku, jonka vaikutus tuntuu ylipääsemättömältä vielä pitkän aikaa, mutta aika parantaa haavat ja vä-

MARIA NASKALI ON POISSA

Helmik. 3. p:van iltaan tuli tieto, että Maria sisaremmeni on saanut päättää tämän maallisen matkan Loimaan sairaalassa. Siirtyä paremmille laiturille jonka kaitsijana on Hyvä Paimen. Tavallaan yllättäen tämä tieto tuli, mutta kun 75 v. on ahertanut ja vaeltanut tätä maallista matkaa, ihmisen kypsyys kuin vilja korjattavaksi. Onhan sisaremmeni elämään sisällynyt kaksi evakkomatkaa jotka Hän on nöyränä kestänyt.

Suvannon rannat ovat olleet lapsuutesi leikkikenttänä kaipauksesi kohde, josta olet uneksunut.

Ei ihminen tiedä eläissään missä matkasauvansa laskee. Maria sisaremmeni oli perinyt palvelevan ja nöyrän luonteen. Hän ei vaatinut keneltäkään mitään, Hänelle riitti kun sai osoittaa hyvää kanssaihmisilleen ja heitä auttaa.

Meille omaisille jää kaunis muisto, vaikka niin kovin harvoin voimme tavata pitkien välimatkojen takaa. Uskon, että Sinä Maria olet, Betanian Marian tavoin, valinnut hyvän osan, jota ei oteta Sinulta pois.

Jälleennäkemisen ihanassa toivossa

sisaresi Anna

ÄIDIN MUISTOLLE

Rakas äitimme Iida Maria Hännikäinen o.s. Vuotilainen on siirtynyt ajallisen rajan taa 19. 1. 1972 veljensä kodissa Lempäälän Sääksjärvellä. Viimeiseen ihanaan autuasten uneen sai hänet saatella rakas serkkuni Tyyne, jonka turvallisiin käsiin oli vanhan hyvä nukahtaa. Kiitos Sinulle Tyyne! Sinä saat tallettaa ihanan muistosi tädistäsi, minulle jäi vain tus-

vitellen opimme ymmärtämään, että se oli Korkeimman Tahto.

Setäsi

Kuolleita

August Suikkanen synt. 3. 1. 1884 Sakkolassa, kuoli 4. 3. 1972 Punkalaitumella. Hänen kotikylänsä oli Sakkolan Rönkylä.

Anna Maria Loimusalo ent. Tihveräinen o.s. Koppanen synt. 12. 1. 1984 Sakkolassa, kuoli 29. 1. 1972 Hämeenkyrössä.

Iida Maria Hännikäinen o.s. Vuotilainen synt. 5. 9. 1886 Sakkolan Lurpassa, kuoli 29. 1. 1972 Lempäälässä.

Aune Lopenen synt. 27. 6. 1888 Sakkolassa, kuoli 2. 2. 1972 Tampereella.

Maria Naskali synt. 25. 4. 1896 Sakkolan Arkuntanhuussa, kuoli 3. 3. 1972 Loimaan sairaalassa.

Tauno Kinnunen synt. 3. 10. 1898 Kiihtelysvaarassa, kuoli 22. 1. 1972 Valkkeakosken sairaalassa. Vaatturi Tauno Kinnunen oli suorittamassa asevelvollisuuttaan Kiviniemessä ja tämä muodostui myös hänen kotiseudukseen. Hän piti siellä omaa vaatturiliikettä, rakensi omakotitalon, josta joutui lähtemään v.

ka kun en ehtinyt äitiäni katsomaan. Äiti, vaalit ja hoidit yksitoista lasta ja jaksoit aina hymyillä ja hymyilet vieläkin.

Poikasi Pentti

VUOSIA täyttäneitä

85 VUOTTA täytti 16. 3. 1972 rva Maiju Virkki o.s. Sirviö kotonaan Orimattilassa. Hän tuli Sakkolaan v. 1914 ja solmittuaan avioliiton Viktor

1939. Eväkkövaiheiden jälkeen asetui Lempäälään johon myös rakensi talon. Lempäälässä hän toimi aktiivisesti Karjala-seurassa ja oli Suvanto-Säätiön tilintarkastajana.

Tauno Kinnunen oli hyvin musiikaalinen, soitti kannella ja kaksirivistä hanuria. Hän esiintyi mm. Kaustisten pelimannijuhlissa.

Anna-Liisa Sorri o.s. Eeva synt. 10. 9. 1898 Sakkolan Viikikalassa, kuoli 9. 3. 1972 Imatralla. Shunattiin Taimiokosken kappelissa 18. 3. -72.

Albert Hynnä synt. 23. 6. 1906 Metsäpirtissä, kuoli 4. 2. 1972 Vesilahdessa.

Sulo Paakeli synt. 13. 6. 1909 Sakkolassa, kuoli 15. 3. 1972 Tampereen keskussairaalassa.

Yrjö Jortikka synt. 21. 4. 1918 Sakkolan Kaarnajoenla, kuoli 13. 1. 1972 Huittisissa. Hän kuului Huittisten kunnanvaltuustoon aina kuolemaansa saakka. Lisäksi rakennuslautakuntaan ja oli Huhtamon äänestysalueen vaalilautakunnassa jäsenenä sekä maanjako-oikeuden jäsenenä. Hän osallistui sekä talvi- että jatkosotaan, viimeksi mainittuun kanta-aliupseerina, tulenjohtajana.

Lauri Koiranen synt. 21. 7. 1921 Sakkolassa, kuoli 30. 1. 1972 Aitolahdessa.

Riitta Helena Kiuru synt. tammikuun 4. p:nä 1956 Lempäälässä, kuoli tammikuun 31. p:nä 1972 Tampereen keskussairaalassa. Riitan vanhemmat Maja ja Uuno Kiuru Sakkolasta. Riitta haudattiin Lempäälän Ristimäen hautausmaahan 12. 2. 1972.

Virkin kanssa hoiti Virkin harjoittelutilan emännöityä aina talvisotaan saakka. Hän toimi Sakkolan Marttojen neuvontapiirin ja Marttayhdistyksen puheenjohtajana.

80 VUOTTA täytti 29. 3. 1972 mvj. Juho Kauranen Viialassa. Hän on syntynyt Sakkolan Kottilassa. Viialan Karjalaisten puheenjohtaja vuosikymmeniä ja saanut Karjalan Liiton ansiomerkin. Hän on Sakkolassa ja Viialassa hoitanut monia kunnallisia luottamustoimia mm. maanviljelys- ja maatalouslautakunnan puheenjohtajana.

70 VUOTTA täytti 5. 2. 1972 rva Emma Kuuppo o.s. Huuska Valkkeakoskella. Hänen kotikylänsä oli Sakkolan Rönkylä.

70 VUOTTA täytti 5. 2. 1972 mvj. Johan Kermiinen Punkalaitumen Kivisenojalla. Hän on ollut aikoinaan Sakkolan valtuustossa sen nuorimpänä jäsenenä. Hän on kuulunut myös lähes kaksi vuosikymmentä Punkalaitumen valtuustoon. Myös Lempäälässä hän on kuulunut kansanhuolto- ja sosiaalilautakuntaan.

70 VUOTTA täytti 12. 2. 1972 mvj. Matti Naskali Punkalaitumen Oriniemessä. Hän on syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa jossa sivutoimeinaan kuljetti Petäjäjärven — Lapinlahden linjan postia pitemmän aikaa. Punkalaitumen kunnanvaltuustoon on mvj. Naskali kuulunut tois-

ta vuosikymmentä, jäsen useissa kunnallisissa lautakunnissa. Kuuluu Punkalaitumen Osuuspankin hallintoneuvostoon ja on ollut mukana kaduissa paikkakunnan maatalouden yhteisliittymässä.

70 VUOTTA täytti 22. 4. 1972 emäntä Aina Hartikainen o.s. Kiuru Vesilahden Korpiniemessä. Hän on syntynyt Antreassa josta muutti Sakkolan Hovinkylään, josta tuli hänen kotikylänsä n. kolmeksi-kymmeneksi vuodeksi, sekä joutuivat sodan jaloista lähtemään ja saivat viljelys- ja Vesilahdelta.

70 VUOTTA täyttää 29. 4. 1972 rouva Aino Tomukorpi o.s. Kiiski. Hän on Riiskan kylästä syntynyt, osallistunut nuoruus- ja miehuusvuosinaan Riiskan Nuorisoseura-, Marita- ja Lottatoimintaan. Me haillallaan olevat omaiset ja ystävät onnittelemme.

60 VUOTTA täytti 22. 12. 1972 emäntä Elma Elviira Kurikka o.s. Lemmetty Vesilahden Valkkisissa. Hän on kotoisin Sakkolan Kiviniemestä.

60 VUOTTA täytti 6. 2. 1972 mvj. Väinö Rastas Punkalaitumen Talalassa. Syntynyt Sakkolan Riiskassa, jossa maanviljelyksen ohella harjoitti myös porsaanvähitystä. Punkalaitumella on jäsenenä osuuspankin hallituksessa ja Maataloustuottajien johtokunnassa, sekä kuulunut kunnanvaltuustoon.

60 VUOTTA täytti 20. 2. 1972 emäntä Saima Kekki o.s. Henttonen Vilppulassa. Hän on syntynyt Sakkolan Viikikalassa. Solmittuaan avioliiton kotikyläkseen tuli Kaarnajoki.

60 VUOTTA täytti 24. 2. 1972 emäntä Vellamo Riikonen o.s. Laurila Nokian Pinsiössä. Hän on Armas Riikosen puoliso Sakkolan Petäjäjärveltä.

60 VUOTTA täytti 4. 3. 1972 puhelinasentaja Yrjö Uskalinmäki Kangasalla. Hän on syntynyt Sakkolan Kiviniemessä.

60 VUOTTA täytti 24. 2. 1972

Viialan-Kiviniemen Martat

pitivät vuosikokousta Vainö Liuksella tammikuun 27. pñä -72. Piiriliittoa edusti konsulentti Marja Laurila.

Kokous aloitettiin laulamalla laulu: — Sun kätes Herra voimakkaan suo olla suoja Suomenmaan.

VIHITTYJÄ

Avioliittoon vihittiin Tampereella 26. 2. 1972 rakennusinsinööri Pekka Hinkkanen ja kotiap.op. Ritva Tuulikki Lammi. Sulhasen vanhemmat Saimi o.s. Nuora ja Olavi Hinkkanen Sakkolan Hovinkylästä.

Avioliittoon vihittiin Toijalan kirkossa 12. 2. 1972 Jarmo Lamppu ja Kirsti Hannele Suutarinen. Sulhasen isä Kalevi Lamppu Sakkolan Petäjäjärveltä.

Avioliittoon vihittiin 18. 2. 1972 Metoissa mvj. Kari Hiivola ja merikantti Tarja Leena Asikainen, molemmat Metoista. Morsiamen äiti Aune Asikainen o.s. Repo Sakkolan Kaarmajoenkylästä.

Avioliittoon vihittiin Kangasalla merkonomi Jorma Pylvä ja kotitaloustekn. Arja Nuortama. Molemmat opiskelevat Tampereen yliopistossa. Morsiamen äiti Anna Nuortama o.s. Naskali Sakkolan Arkuntanhuuasta.

emäntä Aino Naskali o.s. Mentu Kokemäen Kaurvatsankylästä. Hän on syntynyt Raudussa, kotikylä Sakkolassa Arkuntanhuuasta.

50 VUOTTA täytti 22. 1. 1972 mvj. Soini Kekki Lempäälän Kuljussa. Kotoisin hän on Sakkolan Haparaisista. Harrastuksina metsästys ja kalastus.

50 VUOTTA täytti 20. 2. 1972 emäntä Veera Onerva Viskari o.s. Kajarinne Orivedellä. Ent. kotikylä Sakkolan Vilakkalasta.

Yhdistyksen pj. Lempi Nykänen avasi kokouksen, luoden katseen kuluneeseen vuoteen joka on ollut tunnukseltaan: — Koti ja vapaa-aika. Samalla hän silmäili myös alkanutta vuotta, — Koti ja terveys -nimeltään. Hän kiitti myös marttoja kuluneesta vuodesta, siitä työstä ja tuesta jota martat olivat yhdistyksen hyväksi tehneet.

Vietettiin hiljainen hetki yhdistyksestämme ikuisuuteen siirtyneiden jäsenten muistoksi ja laulettiin säkeistö: — Kun taival päätynyt on viimeinen.

Kokouksen pj. valittiin konsulentti Marja Laurila, sihteerinä toimi Taimi Sipiläinen. Pöytäkirjan tarkastajat Aili Kotti ja Hilda Tapanainen.

Hyväksytystä toimintakertomuksesta ilmeni kuinka tämä koti ja vapaa-aikavuosi oli kulunut. On kokoonnuttu ns. marttaseuroihin 11 kertaa, on retkeilty, on kilpailtu, on muistettu merkkipäivien viettäjiä ja osallistuttu myyjäisiin. Jos vähäistä tämä toiminta ehkä on ollutkin, niin on lämmittävää ajatella, että voi kuulua tähän koko maata käsittävään Suomen naisten hyväksi perustettuun järjestöön ja toimia siinä käyttäen vapaa-aikansa kotien hyväksi.

LAPINLAHDEN NUORISO-SEURAN TOIMINTA PÄÄTTY

Sakkolan Lapinlahden nuorisoseuran kokous pidettiin 6. pñä helmik. 1972 Lemmetillä Punkalaitumella. Puhetta johti Erkki Pärssinen ja sihteerinä Helga Lemmetti. Vuosikertomus ja tilit hyväksyttiin. Kokouksessa käsiteltiin nyt toistamiseen seuran lakauttamista. Vilkaan keskustelun jälkeen päätettiin, että seura lakkaa.

Varsa

Kerron tässä, miten ihminen ei voi taistella luontoa vastaan. Vuonna 1938 syntyi Sakkolan Vilakkalassa veljeni Simo Viskarin hevoselle varsa. Heti kun se nousi emäänsä imemään, huomattiin, etteivät sen etukaviot pitäneet varsaa, vaan ne kääntyivät taaksepäin ja varsa seisoi vuohisillaan. Niin se alkoi myös kävelemään. Eläinlääkäri kävi ja asetti niihin kovat tupet, että vuohiset vahvistuisivat ja alkaisivat pitää. Viikkojen kuluttua, kun tupet otettiin pois, niin sama juttu, ei ne olleet saaneet mitään aikaan. Vanha hevosmies Matti Jortikka sanoi, ettei niille voi mitään tehdä, vaan luonto tekee tehtävänsä ja panee ne kuntoon. Näin varsa käveli puoli-toista vuotta, että nahkakkin kului vuohisista rikki. Vuoden 1939 syksyllä, kun piti lähteä evakkoon, pantiin varsalle päätet päähän ja omistajan nimilappu kaulaan ja jätettiin heinäpellolle. Taloon oli jo maijoittunut joukko-osasto, ja sen upseereille veljeni sanoi, että ampukaa tuo varsa sitten, kun teidänkin pitää lähteä. Mutta varsaa ei oltu ammuttu, vaan se oli pelastettu sodan jaloista, sillä viiden vuoden kuluttua, kun sota oli loppunut, tuli Orivedelle veljelleni Kuopiosta ilmoitus, että teillä on Kallaveden saarella nimellänne hevonen, käykää hakemassa se pois. Simo matkustikin sinne heti ja näki ihmeen. Siellä oli muiden hevosten joukossa komea ruskea tamma, Simo Viskarin nimilappu kaulassa. Ja todistuksena, että hevonen oli varmasti sama, olivat vuohisiin kasvaneet valkoiset karvat. Näin oli luonto tehnyt tehtävänsä ja Matti Jortikka oli ollut oikeassa.

Vilho Viskari

Muistelmia JP 4:n aliupseerikerhon jäsenten ja heidän perheittensä elämästä Kiviniemessä

Aliupseerien rouvien käsityönäyttely aliupseerikerholla.

Aliupseerikerhojen säännöissä sanotaan mm., että kerhon tarkoituksena on: — kehittää ja ylläpitää jäsenissään sotilaspalveluksen vaatimaa toveruutta, yhteiskuuluvuutta ja oikeata aliupseerihenkeä. Edistää aliupseerien yleistä ja sotilaallista kehitystä, ohjata ajanviettoon ja keskinäiseen kanssakäymiseen kerhon piirissä, sekä vähentää jäseniensä elinkustannuksia järjestämällä kerhon yhteyteen ruokatarjoilua jne. kerhon piirissä.

Tämän viimeisen kohdan täyttäminen olikin silloin kerhojen perustamisen alkuaikoina erikoisen tärkeää, sillä suurin osa aliupseereista oli poikamiehiä, jotka sitten au-koulun käytyään jäivät kanta-aliupseereina joukko-osastojen palvelukseen ja tarvitsivat ruokailupaikankin työpaikkansa lähetyvillä.

Mainittu seikka oli myöskin Kiviniemessä jo rakennusvaiheen aikana otettu huomioon, sillä kun meitä kolme au-koulun oppilasta komennettiin Viipurin Markovilasta silloiseen 3/Savon Jääkäri-rykmenttiin, niin heti mainitun joukko-osaston portille päästyämme huomasimme iloksemme, että

tuossa se nyt on ainakin Aliupseerikerho, sillä tuo sana oli tekstattu erään matalan rakennuksen oven yläpuolelle. Painuimme ovesta sisään, jossa meidät toivotti tervetulleiksi kerhomestari ja emännöitsijä. Kerhomestari, joka oli leikkisä kersantti, kertoi meille mm. kasarmin rakennusvaiheista suunnilleen tähän tapaan: ”Kun rakennusmestari, entisen laihialaispapin, sittemmin Sakkolan kirkkoherran poika Lauri Elenius suunnitteli kasarmin rakennustyyppijä, hän oli ottanut taskustaan tulitikkuaskin, heittänyt sen ilmaan ja mihin asentoon se kulloinkin putosi, niin sen tyyppinen rakennus siitä sitten tehtiin ja

kun au-kerhosta tuli kysymys, tikkuaski tipahti lappeelleen, eikä kuten esim. poikamiesrakennusta suunniteltaessa pystyyn.” Kerhorakennus oli mielestäni onnistunut ja asiallinen ja täytti hyvin sille asetetut vaatimukset, tässä vaiheessa, mutta kun aliupseerit ehtivät vuosien kuluessa avioitua, niin perheet kasvoivat ja kerhohuoneisto alkoi käydä ahtaaksi. Varsinkin silloin kun oli kysymys arvokkaista tilaisuuksista, jolloin aliupseerit saapuivat perheineen. Kerhohuoneiston järjestelyistä, tarjoilusta ym. vastasi kerhon emännöitsijä apulaisineen. Talvisotaa edeltäneenä aikana toimi näissä tehtävissä ensinnä konemestarin rouva Römälä ja sittemmin kersantin rouva Martto (myöhemmin kapteenin rouva) ja hänen apulaisenaan siskonsa Toini, ainakin loma-aikoina.

Aliupseerikerhon toimintaa johti ja siitä vastasi vuodeksi kerhollaan valittu johtokunta. Siihen kuului puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja, kerhomestari, urheilu- ja ampuma-aliupseeri ym. jäseniä tarpeen mukaan. Puheenjohtajan tehtävissä toimivat pääasiassa vääpelit vuorotellen, mutta enimmänsä ajan tätä tehtävää

Viljelijänä ostan MAATALOUSPALVELUSTA

koska sillä turvaan

- vapaan kilpailun jatkumisen
- edullisen hintatason säilymistä

Varatkaa aineet ennen kevät-kiireitä

MAATALOUSPALVELU OY

Huittinen
69 747

Toijala
36 755

hoiteli vääpeli Tossavainen kiitos-ta ansaitsevalta tavalla. (Sota-ai- kana hänet ylennettiin luutnan- tiksi ja toimi mm. Aunuksen Ko- mendanttina.)

Tärkeimpänä asiana kerhomme toiminnassa oli tietysti aliupsee- rien fyysisen ja henkisen kunnon kehittäminen ja ylläpitäminen. Tämän johdosta yritettiin ylläpi- tää monenlaista kehittävää toi- mintaa mm. järjestämällä oppi- tunteja, esitelmätilaisuuksia jne.

Urheilua koskevat asiat olivat meille erittäin tärkeitä, varsinkin sotilaallisia lajeja koskevat, niitä harjoiteltiin ja niitä valmennet- tiin jatkuvasti vuodesta toiseen ja eipä suotta, selvästi saatiin huo- mata, että esim. sellaisissa lajeis- sa joissa oli määrätty tavoite, ne vuosittain kohosivat niin että esim. SAL:n merkkiammunnoissa meillä oli useita suurmestareita. Myöskin muut kuntomerkit yhä kohosivat järjestelmällisen har- joituksen ansiosta.

Ammunnan lisäksi harjoiteltiin ja kilpailtiin paljon hiihdossa, hiihto-, juoksu-, pp- ja marssiam- munnoissa ja yleensä sellaisissa lajeissa, joissa tuli kysymykseen myöskin kestävyys.

Monet kerhomme jäsenistä kuuluivat lisäksi siviiliurheiluseu- roihin ja kiertelivät kilpailemas- sa milloin missäkin päin Kannak- sella kartuttamassa siten palkin- tokokoelmiaan.

Yhteyttä toisiin kerhoihin yllä- pidettiin monin tavoin, mutta etu- päässä järjestämällä erilaisia kil- pailuja. Varsinkin Valkjärvelle si- joitetun JP 2:n kerhon ja paikal- listen suojeluskuntain kanssa, joista mainittakoon Sakkolan ja Vuokselan sk:t, erikoisesti Sakko- lan sk:n Petäjärven joukkue, Kä- kisalmen aliupseerien kanssa kil- pailtiin jo patl:n kilpailujen yh- teydessä kun tuli kysymys "Mul- tamäen tuopista" ym. kiertopalkin- noista.

E. H. Torsti

Floridan Karjalaisten kirje

Floridan karjalaisten uuden li- pun vihkiäisjuhlaa vietettiin äs- kettäin Suomalaisella Turistiklu- billa Lantanassa. Lähellä olevan Suomalaisen luterilaisen seurakun- nan pastori Douglas Ollila toimitti vihkimisen, puhuen kauniita sano- ja Karjalalle sekä piti rukouksen. Kalevalan päivänä 28. p:nä helmi- kuuta oli arvokas juhla jonka jär- jestivät yhdessä Kalevalan Rita- rit, Auringottaren tupa, Etelän maja, Suvettaret, Floridan laula- jat ym. ym. seurat. Jo aamulla klo 9 oli lipunnosto salkoihin. Kaupungin edustajan läsnäollessa Siniristilippu nousi Tähtilipun rin- nalle. Karjalaisten juhlan ohjelma oli arvokas ja samalla historialli- nen. Turistiklubin orkesteri aloitti soittamalla Karjalan marssin ja jatkoi useilla musiikkinuomeroilla. Eino Railimo, ent. Viipuri, esitti yksinlaulua ja "palaverin". Oli karjalaisen laulajattaren esityksiä ym. ohjelmaa.

Floridan Karjalaisten lipun on suunnitellut seuran puheenjoht. Lasse Ohman ja siinä ovat Karja- lan musta ja punainen väri, Flo- ridan palmu, meren, hiekan ja tro- piikin värit sekä sen ovat valmis- taneet seuran naisjäsenet.

Tämä Floridan Karjalaisten lip- pu osallistuu ensi kesänä Tampe- reella Karjalan Liiton juhla- kuleeseen.

Nämä kilpailumatkat loivat hy- vää yhteishenkeä ja vaikuttivat erittäin piristävästi. Ne toivat mie- luisia muistoja, joita sitten vielä vuosikymmenienkin kuluttua muis- tellaan.

Joku vierailuretki tehtiin myös- kin Terijoelle ja suunniteltiin yh- teydenpitoa JP 1:n kanssa, mut- ta sitten tuli sota joka rikkoi suun- nitelmat.

Näin voimakkaana sykkii vielä karjalaisuus, suomalaisuus ja isänmaallisuus Lännessä, vaikka rivit ovatkin kovasti harventuneet ja edelleenkin harvenee, sillä kun suomalaisia oli parhaimmillaan n. 16.000 henkeä nyt ehkä n. puo- let siitä. Silti täällä asuvilla suo- malaisseuroilla on hyvät toimiti- lat, edellä mainittu Turistiklubi, komea lut. kirkko, iso W. E. Klu- bi ns. Kenttä-halli ja laestadiolai- nen kirkko, jotka vääjäämättä vä- hitellen muuttuvat kaksikielisiksi. Vain Suomalaisen Turistiklubin uskomme säilyvän toiminnassa eh- kä neljännesvuosisadan ajan.

Suomalaiset seurat ovat ehkä huomattavimmat kiinteistöjen omistajat, suhteellisesti ja kansal- lisen sekä rodullisen jaon huo- mioonottaen. Ei minkään muun kansan seuroilla ole vastaavia omistuksia ja varat alkavat hipoa pankkien ottolainauksen ylärajo- ja, jonka laki seurojen kohdalla on säätänyt.

Nyt meneillään oleva suurin yh- teinen yritys on suomalainen Van- hainkoti. Nyt on varoja jo koos- sa 100.000 dol. ja vuoden päästä on talo valmis. Tämä, jos mikä osoittaa Floridan suomalaisten yhteistoiminnan voimaa.

Florida maalisk. 5. -72

Jenny ja Väinö Vanhanen

Muistikuvia Sakkolasta

Suvannon rannalla, etelän puo- lella, lapsuus- ja nuoruusvuoteni viettäneenä, muistelen tässä pien- ten rantakylä tapahtumia nais- väen näkökulmasta.

Aloitin ompeluseurasta, taisi kulkea pakanalähetyksen nimissä. Tähän seuraan kuuluivat kaikki

kylät Röykkylän rajalta Ojanie- meen asti, aluksi Ojaniemen peru- koille, myöhemmin vain Lampulle saakka.

Seuraan kuului joka talosta emäntä ja tyttäriä ja lopuksi jo miniöitäkin. Seura kokoontui tiis- taisin iltapäivällä, sillä emäntien oli jouduttava iltatöille kotiin. Ohjelmaan kuului laulua, jokin hartauskertomus ja käsitöiden te- ko. Talon puolesta oli aina kahvi- tarjoilu. Tämä seurapäivä oli siel- lä kävijöille suuri virkistykseen hetki, eipä siellä ollut muita har- rastuksia, joissa kylien naiset oli- sivat viikottain tavanneet ja saa- neet vaihtaa ajatuksia. Vaikka matkaa kertyikin päästä toiseen yli 5 km ei se tuntunut rasituk- selta, vaikka jalan kuljettiin ja taas takaisin tultua oli kotityöt odottamassa.

Juhlahetket oli erikseen. Joulu- juhlat vietettiin joka vuosi, piti olla paljon tilaa, että seuralaiset perheineen sopivat sisälle. Ohjel- man suorittivat seuran jäsenet ja oli usein pappikin mukana.

Keväällä oli sitten "lopettajai- set" ja töiden myyjäiset, mitä oli jäänyt myymättä talven ajalta.

Keväisin oli myös ojaniemeläis- ten kanssa yhteiset äitienpäivät.

Tämä pieni seura tuntui silloin vähäpätöiseltä, mutta nyt vuosi- kymmenien jälkeen ajatellen se oli hyvinkin tarpeen pienten ky- lien elämässä.

Seura jatkoi toimintaansa so- taan asti. Nyt ovat kaikki uskol-

KOMPASSIN MUKAAN

Kun ihminen tätä maallista matkaansa reissaa, niin hänelle sattuu aina jotain, milloin mitään, iloisia tai surullisia tapauksia. Minä jouduin aikoinani kulkemaan paljon maantiellä linja- ym. au- toilla ja sillä tiellä aina jotain ta- pahtuu.

Kerran sattui, että oli määrä lähteä auraamaan tietä välille Valkjärvi — Metsäpirtti. Oli kova tuisku ja siksi tarvitsin mukaani apumiehen, joka pahassa paikassa auttoi autoa, lapioimalla lumeen uraa. Minulle tuli apumieheksi

lisesti seurassa käyneet vanhem- mat jo ajanrajan tuolla puolen. Siunaten muistamme heitä kaikkia.

Muistan miten ihanasti Uno Pulakka äiti hautajaisissa mainit- si tästä seurasta. Hän sanoi, että äitini oli kuin hengellinen johtaja itse sitä tietämättään. Hän aina aloitti laulut ja useammin lukikin jotain, samoin erotessa piti loppu- rukoukset.

Marttakerho oli sitten asia erik- seen, se alkoi täällä rantakylä alueella vasta sen jälkeen kun olin jo pois paikkakunnalta. Ai- kaisemmin kuuluttiin Petäjärven Marttayhdistykseen.

E. L.

Matti Ville

vankka vanhan puoleinen mies, mies oli, niin kuin sanottiin, "yk- sinkertainen" ja vähäpuheinen.

Läksimme ajoon kovassa lumi- pyryssä, ettei näkynyt maata eikä taivasta, kuten sanotaan. Kaikki meni Rautuun saakka hyvin kun suurin osa matkasta oli metsäta- valta. Mutta kun miehen kohdalta tuulilasi oli osittain jäässä, näytti miehestä, että tietä ei ole mis- sään.

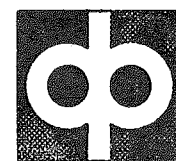
Raudusta alkoivat aukeat mai- semat ja kun matkaa jatkettiin, niin tuuli vain yltyi. Samoin her- mostui apumies yhä enemmän ja kysyi: — Eiks meil satu voa mit- tiä, ko tietä ei näy yhtä? Jot mite sie ossoat aijoa tietä pitki?

Kun näin, että mies pelkäsi, niin päätin rohkaista hän, että "mikäs tässä on mennessä kun on kom- passi autossa, sen mukaan me nyt ajetaan! Katso itseki voa tuota viisarii (nopeusmittari) se näyttää meil tien".

Mies katsoi ensin minuun hy- vin totisesti, mutta rauhoittui ja sanoi, että kumpassin mukkaa ne ne laivatkin kulkuot.

Jatkoimme tämän jälkeen mat- kaa ääneti eikä puhuttu mitään, pyry laantui paluumatkaa varten. Asia minulta kokonaan unhottui, kunnes kuulin, että kaveri oli to- sissaan kertonut, että on sillä val- tiolla vehkeet kun autossakin on kumpassi minkä mukaan kuski tuiskussa ajaa. Uskokaa pois!

MAASEUTUVÄKI

Lempäälän-Viialan Osuuspankki

Viisi palveluvalmista konttoriamme: Lempää- lässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säljässä ovat käytettävissänne varoja sijoit- taessanne, edullisesti, myöskin tarvittaessan- ne luottoa tarpeisiinne.

Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kai- kissa raha-asioissanne.

VESILAHDEN OSUUSPANKKI

*joustavaa
pankkipalvelua*

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseu-
tulehti, ilmestyy 1972 8 ker-
taa vuodessa.

Tilaushinta 6 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm
vakinaisista ilmoituksista
alennus.

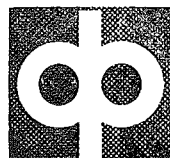
Toimituksen ja konttorin osoi-
te Narva Vakkala. Puhelin
931 / 77 843.

Postisiirtotili 4307 63 - 1

Pankki Vesilahden Osuuspank-
ki Narva.

Vastaava toimittaja Viljo Pu-
rontaa.

Toimituskunta Viktor Ryyppö,
Helmi Uosukainen, Matti
Riikonen, Uuno Pulakka, Ee-
ro Koppanen ja Teuvo Vis-
kari.

Tampereen Seudun OSUUSPANKKI

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

15. 4. 1972 TULEE LIIKKEEMME TOIMINEEKSI

25 VUOTTA

KIITÄMME ASIAKKAITAMME SAAMASTAMME
LUOTTAMUKSESTA.

25 VUODEN KOKEMUKSEN OMAAVANA VOIMME
PALVELLA ASIAKKAITAMME ENTISTÄKIN PÄ-
TEVÄMMIN.

RAASKAN SÄHKÖLIIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIIJA

Vesilahti
Puh. 78 541

Valkeakoski
Puh. 41 810

937
41810

Vesilahden Säästöpankki
auttaa - neuvo - palvelee

LEMPÄÄLÄN PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 76 886 (verstaaseen),
Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä urakalla
ja laskuun.